

Nápaditá komparace

Simonek, S.: Osip Mandel'stam und die ukrainischen Neoklassiker. Zur Wechselbeziehung von Kunst und Zeit. Verlag Otto Sagner, München 1992.

Mladý vídeňský badatel Stefan Simonek vydal před časem v renomované edici Otto Sagnera Slavistische Beiträge jako 293. svazek nápaditou monografií, která v jednom vzachu pokrývá hned dvojí problematiku: moderní a módní téma ruského akméismu a neoklasicismu v osobnosti O. Mandel'stama a generačně i duchovně spřízněnou skupinu ukrajinských neoklasicistů. Simonek se na počátku své živě napsané a stylisticky také poněkud "neoklasické", tedy jasné a výkladově průzračné, publikace, dotýká biografii ukrajinských básníků - a není to nefunkční: již životopisné danosti ukazují na spřízněnost s Mandel'statem, ať již jde o vzdělání, životní dráhu jako celek, věznění za sovětské vlády apod. Autor v zaujatém líčení podchytil tu vývojovou linii ukrajinské poezie, která byla v minulých desetiletích nejvíce zatlačována a potlačována. Mezi ukrajinskými neoklasicisty, jako byli Mychajlo Draj-Chmara, Mykola Zerov, Jurij Klen, Pavlo Fylypovijč, Maksym Ryl'skij, a Mandel'statem byly různé osobní vztahy a typologické podobnosti, i když mezi jimi samými byly rozdíly v životních soudech i poetice. Z kompaktní řady se poněkud vysouvá Maksym Ryl'skij, který se jako jediný stal oficiální postavou sovětské literatury a dokonce politickým činitelem, poslancem Nejvyššího sovětu SSSR - jiní emigrovali nebo se stali obětí Stalínových represí. Zatímco Jurij Klen (vl. jm. Oswald Burghardt, syn pruského obchodníka), byl po emigraci nakrátko dokonce vojákem německé wehrmacht, vydal básnickou sbírku v Praze a po válce se toulal po Německu a Rakousku (*1947 leitet Klen, da sein Lehr-

auftrag an der Universität Innsbruck abgelaufen ist und nicht erneuert wird, einen Kurs über deutsche Literatur des Mittelalters an der Universität München" - s. 21), Ryl'skij dosahuje nejvyšších počt v SSSR. Ale přesto něco zůstává i pak společné: snění o Francii a Paříži (tam se Ryl'skij podívá až roku 1957 a navštíví i Provence - jak nevzpomenout našeho V. Nezvala!), tchnutí k moderně a avantgardě i na sklonku života, za zcela jiných okolností.

Simonek vidí v poetikách O. Mandel'stama a ukrajinských neoklasicistů (pozor však na terminologickou promiskuitu: v angličtině se pojmem "neoclassicism" myslí často klasicismus 17. a 18. století a klasicismem - antika) společné konstrukce a filozofické dominanty: časovou dimenzi umění, kontinuitu a cyklický model. Autor, který se mimo jiné zmíňuje o souvislosti poezie M. Draj-Chmury s básní J. S. Machara *Cikády ze sbírky Výlet na Krym* (1900), mohl také uvažovat o podobné "časové" orientaci českých básníků 20. a zvláště 30. let, např. Josefa Hory (sbírky *Itálie, 1925, Struny ve větru, 1927*). Zde se nabízí přímo frapantní srovnání slovanického neoklasicismu jako celku a modelových rysů, jež Simonek nachází u Mandel'stama a ukrajinských neoklasicistů: inspirace antikou a renesanční Itálií, navazování na světovou poezii a konstruování temporálního cyklu. Ostatně právě v české prostředí měli čeští neoklasicisté 20. století své významné předchůdce, mj. v K. J. Erbenovi, jak o tom ve svých studích psal český bohemista a germanista Vojtěch Jiráč.

Struktura Simonekovy (Simonkovy či

Šimonkovy? - autorovi předkové pocházeli podle jeho vlastních slov z Prostějova) práce je logická a její dichotomní členění má své důvody: na druhé straně se domnívám, že by se srovnávací biografie tvůrců mohly včlenit do funkčně strukturované přílohy a že by na ně mohlo být odkazováno v samotné komparaci artefaktů - právě ta by měla být ještě výraznějším jádrem monografie. Čeho si na autorově práci cením nejvíc:

1. Tematické aktuálnosti a probouzení zájmu o ukrajinskou literaturu, v níž poezie zaujímá klíčové místo.

2. Věcnosti, jasnosti výkladu, zhuštěnosti a stručnosti, která je - jak známo - sestrou talentu.

Postrádám ukrajinské nebo/a ruské resumé, které by práci výrazněji umístilo do východoslovanského kontextu.

Ivo Pospíšil

